

Miscellanea.

I.

Trusts.

Som bekendt spille de saakaldte Trusts i Amerika en ganske anden Rolle end i noget andet Land. De have i Amerika opnaaet en Størrelse, som ikke kendes andetsteds. De have der mere end andetsteds sat Lidenskaberne i Bevægelse, og Politikerne nødes til, af Hensyn til deres Vælgere, at tage Stilling til Spørgsmaalet om Bekæmpelsen af Trusts. Mac Kinley ansaa det for raadeligst, da han atter bad Vælgerne om deres Stemmer til Præsidentværdigheden, at give Løfter om, at Spørgsmaalet om Lovgivningsforholdsregler mod Trusts skulde blive taget under Overvejelse. De amerikanske Enkeltstater have i den sidste halve Snes Aar udstedt en hel Række af Love, der forbyde de industrielle Sæmmenslutninger, der i Almindelighed kaldes »Trusts». Forbunds-Acten af 1890, den saakaldte »Sherman Antitrust Law», var omtrent den første Lovgivningsakt paa dette Omraade, og den har tjent som Mønster for de fleste lignende Love i Enkeltstaterne. 27 Stater og Territorier have vedtaget saadanne Love. I Kalifornien som i New York, i

Miscellanea.

I.

Trusts.

Som bekendt spille de saakaldte Trusts i Amerika en ganske anden Rolle end i noget andet Land. De have i Amerika opnaaet en Størrelse, som ikke kendes andetsteds. De have der mere end andetsteds sat Lidenskaberne i Bevægelse, og Politikerne nødes til, af Hensyn til deres Vælgere, at tage Stilling til Spørgsmaalet om Bekæmpelsen af Trusts. Mac Kinley ansaa det for raadeligst, da han atter bad Vælgerne om deres Stemmer til Præsidentværdigheden, at give Løfter om, at Spørgsmaalet om Lovgivningsforholdsregler mod Trusts skulde blive taget under Overvejelse. De amerikanske Enkeltstater have i den sidste halve Snes Aar udstedt en hel Række af Love, der forbyde de industrielle Sæmmenslutninger, der i Almindelighed kaldes »Trusts». Forbunds-Acten af 1890, den saakaldte »Sherman Antitrust Law», var omtrent den første Lovgivningsakt paa dette Omraade, og den har tjent som Mønster for de fleste lignende Love i Enkeltstaterne. 27 Stater og Territorier have vedtaget saadanne Love. I Kalifornien som i New York, i

Maine som i Florida og Texas findes saadanne Love. Det politiske Partistandpunkt gør ikke her nogen Forskel. Vælger-Befolkningen synes at være enig om, at Trusts ere af det Onde, og at de bør og kunne bekæmpes ved Love. Lovene forbyde Sammenslutningerne og true Deltagerne i disse med alvorlig Straf Bøde og Fængsel. I Almindelighed bruge de meget vidtrækkende Udtryk, forbyde »every contract, combination in the form of trusts or otherwise, or conspiracy in restraint of trade«, og true med Straf »every person who shall monopolize or attempt to monopolize, or combine or conspire to monopolize«. (Jfr. R. C. Davis: »Judicial decisions on statutes prohibiting combinations and trusts«, — i »The Quarterly Journal of Economics«, 1900).

Den ansete amerikanske Professor J. B. Clark har i det amerikanske Tidsskrift »Political Science Quarterly«, 1900, skrevet en interessant Afhandling om disse Sammenslutninger. Han skriver Følgende:

Amerika er det særlige Hjem for Trusts, og ganske revolutionære ere de Virkninger, de føre med sig; — men om Virkningerne til Syvende og sidst ville vise sig at være heldbringende eller skadelige, det vide vi i Grunden ikke. Vi se, at disse Sammenslutninger ere store og mægtige, at de have et skrækindjagende Ydre, — men fælde den endelige Dom over dem kunne vi ikke. Vi vide ikke, om de til Syvende og sidst ville hæve Priserne, eller om de ville trykke dem ned, om de ville drive Arbejdslønnen ned eller hæve den, om de ville gøre Kapitalanbringelserne mere sikre eller mindre sikre. Ligeoverfor al denne Uvished er det paafaldende, at man

i saa mange Stater har kunnet samle sig om Love, der har det Formaal: at slaa Uhyret ned — det Uhyre, hvis virkelige Karakter vi dog ikke kende.

Endnu mere udbredt end den Mening: at de store industrielle og kommercielle S sammenslutninger skulle slaas ned, er den anden Mening: at de, trods Lovene, blive staaende. De er der nu engang, og de bliver der! En Forklaring af den letfærdige Maade, hvorpaa vi Amerikanere vedtage Love mod en Institution, hvis sande Væsen vi ikke kende, er denne: disse Love gøre deres Skyldighed, inden de føres ud i Livet. »They are nothing but planks in political platforms«; de tjene kun som politiske Programpunkter. I den politiske Agitation kunne de gøre god Tjeneste; — viser Erfaringen saa bagefter, at Lovene slet intet kunne udrette i det praktiske Liv, ja saa kan man jo saa meget roligere vedtage dem. Vil man imidlertid engang paa dette Omraade skride til en Lovgivning, der har en reel Betydning, saa maa man naturligvis se at komme til en klarere Forstaaelse af S sammenslutningernes sande Væsen, en klarere Forstaaelse end man nu har.

Anklagerne mod de store S sammenslutninger kunne ganske vist ikke uden videre afvises som absolut grundløse. Disse S sammenslutningers Færd er ofte temmelig rovdyragtig. De slaa ikke Folk ihjel i bogstavelig Forstand, — men de slaa i stort Omfang Konkurrencen ihjel. Et af de Spørgsmaal, der skulde klares, er dette: ere de Producenter, der trænges ud af Markedet, ulykkelige Ofre for en naturlig Udvikling, eller bukke de under for en Uret, som Samfundet kunde beskytte dem imod? Sædvanlig Cen-

tralisation betyder: at Konkurrenter trænges bort ved en Udvikling, som — hvor haard den end kan synes — dog maa betegnes som legitim: den Dygtigere overlever den Mindredygtige, d. e. »the process of the survival of the fittest«. Denne Udvikling fører til, at de store og økonomisk drevne Forretninger overlever de andre, og Samfundet drager Fordel heraf. Men naar Centralisation udvikler sig til Quasi-Monopol, kan det være, at Konkurrenterne blive udryddede paa en Maade, der ikke gavner Samfundet.

Hvilken Magt giver den store Størrelse en Trust? Kan den, hvis den vil, hævde Markedet for sig alene? Kan den forlange, hvormeget den vil for sine Varer? Kan den lukke sine Værksteder og afskedige sine Arbejdere ganske efter Behag? Er der Noget, der kan forhindre den i at blive et virkeligt Monopol? Hvis der ikke er, kan Stillingen let blive utaalelig, og i saa Fald vil det være rimeligt, om Staten ser sig om efter Midler til at faa Bugt med Sammensværgelsen.

Inden man drager den Slutning, at Sammenslutningerne i saa høj Grad have Monopolmagt, er der to vigtige Omstændigheder at betænke. For det Første lide selve Sammenslutningerne af en indre Svaghed; for det Andet er der udenfor dem en mægtig indskrænkende Magt. Man kunde maaske mene, at den indre Svaghed bør vi, for vor egen Skyld, yderligere nære og pleje. Hvad der svækker vor Fjende, styrker jo os, — kunde man sige. Imidlertid gælder denne Sætning ikke uden Videre. Det kan tvært-

imod være, at man, naar man skaffer Trust'en en sundere Organisation, styrker sig selv.

For Øjeblikket er Trust'en en temmelig ufuldkommen Skabning. Den bestaar af en stor Skare Aktionærer, blandt hvilke der findes nogle faa Stiftere og Direktører. Theoretisk taget gøres Alt for Aktionærernes Skyld. Hvis dette var Tilfældet, vilde Striden staa mellem Trust'en som en Helhed og Publikum. Imidlertid staar der en anden mere umiddelbar og haard Kamp: den mellem Trust'ens Ledere — »manipulators« — og Aktionærerne. Kapitalanbringeren er for Tiden det Offerlam, der stærkest tiltrækker sig Opmærksomheden, og det, der i Øjeblikket haardest trænges til, er Forholdsregler, der kunde beskytte den hæderlige og uskyldige Kapitalanbringer, hvis Penge stjæles ud af de sikre, og over i de risikable Anbringelser. Nu er det saa heldigt, at hvad der vil beskytte Aktionæren, hverken vil skade Konsumenterne eller Arbejderne, men tværtimod vil gavne ogsaa disse Klasser. Der er altsaa en fuldstændig Harmoni mellem den Politik, der vaager over den hæderlige Kapital, som lokkes over i en farlig Position, og den Politik, som skal beskytte Konsumenterne mod opskruede Priser og Arbejderne mod at sættes paa Porten.

En Trust, der er i Færd med at voxer op over vore Hoveder, minder ofte om Ulven i den russiske Anekdote. Vor Slæde forfølges af en Flok Ulve paa fyrretyve Stykker. Vi skyder en af dem; Flokken standser, æder den Skudte, og giver sig atter til at forfølge os. Vi skyder atter en og atter en, stadigt med det samme Resultat. Tilsidst er der kun en

Ulv tilbage; den har faktisk opædt alle sine niog-tredive Kammerater. Vi behøver ikke at skyde den; den synes noget forædt, dens Gang er bleven saa løjerlig, og den er ude af Stand til at indhente os. En Trust, der har ædt sine niogtredive Konkurrenter, vil næppe heller være ganske rask; der er ogsaa Grænser for, hvad den kan fordøje. Og meget ofte vil Trustens Direktion være ringere end de Bestyrelser, der ledede de opslugte Forretninger. Naar Trustens Stifter har faaet Trusten dannet og stukket Profiten i Lommen, er hans Interesse for den ofte forbi. Det er ikke sikkert, at han er i Besiddelse af den Kraft og Dygtighed, som Ledelsen af den store Sammenslutning udkræver. Han har bragt den i Stand og overlader den derefter til dens Skæbne. — der ikke altid er gunstig.

Men dette er ikke Alt, hvad Aktionæren har at frygte. I Amerika har man set Trusts, der havde en Bestyrelse, der ikke forstod sig paa Forretningen, men derimod paa Børsspekulationer. Kapitalanbringeren ønsker, at Trust'en skal producere Varer og sælge dem med god Profit, — men »Manipulatorene« har ofte en ganske anden Interesse. Prof. Clark forlanger Offentlighed. Trusten maa kunne taale, at der kastes Lys over dens indre Forhold. Der er saa Mange interesserede heri, at Fordringen om Offentlighed, om klar, tydelig og fyldestgørende Regnskabsaflæggelse maa kunne drives igennem. Derom føler Prof. Clark sig overbevist.

Imidlertid — det store Publikum interesserer sig mindre for, hvorledes den uskyldige Kapitalist klarer sig. Hvad man overvejende ønsker at vide er: om

Sammenslutningerne kunne svinge sig op til at blive enevældige Matadorer. Kunne de skrue Priserne op efter Behag? Kunne de uden Videre sætte Arbejderen paa Gaden og umuliggøre det for dem at finde ny Pladser? Hvis de ere rene Monopoler, kunne de nok gøre Sligt; — hvis megen Konkurrence bliver tilbage, kunne de det ikke.

Det begynder at blive temmeligt almindeligt anerkendt, at den ikke faktisk tilstedeværende, men dog altid »mulige« Konkurrence — »potential competition« — har i en Aarrække sikret os mod rent monopolistiske Udskrivninger. Hvis Sammenslutningerne vilde forlange altfor høje Priser for deres Varer, vilde der opstaa ny Fabriker, og Priserne vilde gaa ned. Mange ældre Trusts gjorde sig skyldige i denne Fejl, og ny Fabriker opstod. Dette gav de senere Sammenslutninger en gavnlig Advarsel. Til en vis Grad have de skruet Priserne i Vejret, men de have dog i det Hele holdt sig under et vist Niveau, vel vidende, at Konkurrenter ellers vilde opstaa. Utaalnelige vilde Forholdene ogsaa være, hvis dette ikke var Tilfældet. Saaledes som Forholdene faktisk ere, have vi ikke i høj Grad Følelsen af at være underkuede af en despotisk Magt, og vi kunne derfor se paa Sagen med Ro og overveje den, inden vi tage vor Beslutning om, hvilke Forholdsregler vi skulle gribe til. Alt dette skyldes den Kendsgerning, at den nævnte »potentielle« Konkurrence mægtigt bidrager til at beskytte os. Det er ikke en Indretning, vi have udtænkt os; denne Art Konkurrence arbejder, uden at vi have udspekuleret den; men den udretter langt mere, end Love kunne gøre; og hvis den virk-

ede fuldkomment godt, vilde der, i denne Forbindelse, ikke være noget for os at gøre; — vi kunde saa beskytte Kapitalanbringeren, og lade det Øvrige passe sig selv.

At der kan anføres Adskilligt til Gunst for et System, hvor Frikonkurrencen af den gamle Type ikke fandtes, laader sig ikke benægte. Man kan udmale for sig selv en fredelig Verden, der ikke længere vilde være opfyldt af Konkurrenter, som kæmpe rasende mod hverandre. Man kan udtænke sig et Forretningssystem, der ikke mere kender til hundrede Fabriker af samme Art, som arbejde uafhængigt af hverandre, hidsigt jagende efter en Kundekreds. En næsten ideal Tilstand vilde det maaske være, kunde man mene, om der paa hvert industrielt Omraade kun fandtes en enkelt stor Forening, der arbejdede uden Gnidningsmodstand og med en uhyre Besparelse, og som var nødt til at overlade Alt, hvad der indvandt ved den bedre Økonomi, til Almenheden. Paa dette Sidste er det, at det kommer an; men det er vistnok lettere at sikre Monopolet og dets Besparelser end at skaffe Fordelene ved Besparelserne over til Almenheden.

Nu vil heldigvis den Grad af Offentlighed, der beskytter Kapitalisten, til en vis Grad ogsaa bidrage til at beskytte Konsumenterne. Blandt de Ting, som Konsumenterne ønske at vide, er den »earning capacity«, som de Etablissementer, Trust'en ejer, raader over. Hvis denne Evne er stor, er Tilskyndelsen for Kapitalen til at yde sin Hjælp, i samme Grad stor. Det er imidlertid klart, at en saadan Offentlighed er langt fra at udrette Alt det, som Befolkningen

har Interesse i. Det er tænkeligt, at Kapitalanbringeren sikres, medens Konkurrenten ofres, saa at Konsumentens og Arbejderens Interesse udsættes for Fare, og det vanskelige Problem, der skal løses, og som man har spekuleret over at faa løst, er Problemet om, hvorledes de to sidste Klasser kunne sikres.

Selve Monopolprincippet er ikke farligt for den Kapitalist, hvis Kapital er anbragt i Monopolet, — men det er utaaaleligt for alle Andre. Man kan, mener den amerikanske Professor, roligt hævde, at det amerikanske Folk tilsidst vil finde en Form, hvorunder den ægte, uforfalskede Monopolmagt i Privatbesiddelse kan ødelægges; og man kan maaske ogsaa næsten være vis paa, at hvis man ikke gør noget udover at beskytte Kapitalisten, ville Sammenslutningerne faa for megen Monopolmagt, og ville blive stedse mere trykkende. De Indskrænkninger, de for Tiden ere underkastede, ville næppe af sig selv med Tiden blive strengere, — men Sammenslutningerne ville tværtimod voxe i Magt. Stigende Monopolmagt og aftagende Indskrænkninger pege henimod den Tid, da der vil blive forlangt positive Forholdsregler til Beskyttelse af Ejendomsret; — men de Forholdsregler, som man overhovedet kan ty til, ere ikke mange.

Man har, for Exempel, foreslaaet, at ingen Sammenslutning maatte have en større Kapital end en vis forud bestemt Maximums-Kapital. Forslaget er ganske upraktisk; hvad der maaske kunde være en rimelig Grænse i nogle Brancher, vilde aldeles ikke være det i andre; saadanne skablonmæssige

Forskrifter ere ikke hensigtsmæssige. — Et andet Forslag gaar ud paa — ikke at sætte Grænser for Kapitalanbringelserne — men derimod for den tilladelige Produktion. Man kunde saaledes foreskrive, at i en vis Branche maatte en enkelt Sammenslutning kun producere højst $\frac{1}{4}$ af Landets Produktion, hvorefter der altsaa i det Mindste vilde bestaa fire Forretninger i den paagældende Branche. Heller ikke dette Forslag duer; en saadan Forskrift staar ikke blot i Strid med alment anerkendte økonomiske Principer, men dens Overholdelse i Praxis kunde desuden slet ikke kontrolleres; de fire Forretninger vilde nok, hvis det var fordelagtigt for dem, finde en eller anden Form, hvorefter de tilsyneladende bestod som fire uafhængige Forretninger, medens de i Virkelighed arbejdede som en Enhed efter hemmelige Aftaler.

Saa synes der at være bedre Mening i et andet Forslag, som er blevet stillet i Amerika: man har foreslaaet, at Amerika skulde afskaffe al Toldbeskyttelse for de Artikler, der tilvirktes af Trusts. Paa den Maade vilde altsaa Amerika anraabe den udenlandske Producent om at beskytte den amerikanske Konsument. Dette Forslags Gennemførelse vilde ikke gaa sporløst forbi. Den Indvending holder ikke Stik, at da der ogsaa findes Trusts i Frihandelslande, kan det ikke være den amerikanske Toldbeskyttelse, der har fremkaldt dem i Amerika. Sandheden er den, at hvad Frihandelslandene have af Trusts, er, i Sammenligning med hvad der findes i Amerika, kun Smaating. I England hersker der ogsaa kun ringe Uvilje imod dem; i et saadant Frihandelsland have de snarere gjort Nytte end Skade. Overhovedet vilde

en radikal Overgang fra Toldbeskyttelse til Frihandel i Amerika medføre indgribende industrielle Forandringer, og Trust-Spørgsmaalet vilde derefter blive følt som mindre generende; — men med Toldbeskyttelses-Politiken faar man aabenbart ikke saa let Bugt. Desuden kunde de saa forhadte Trusts udvikle sig til at blive internationale, og saa vilde en Frihandelspolitik ikke nytte Konsumenterne i dette Forhold.

Fremdeles har man foreslaaet at indføre et fuldstændigt Prisregulerings-System. Efter dette Forslag skulde man acceptere Monopolet som noget Uundgaaeligt, — men til Gengæld skulde der gives nøjagtige og detaillerede Forskrifter om, til hvilke Priser Varerne maatte sælges. Det er klart, at de Embedsmænd, der skulde træffe Bestemmelse herom, maatte udmærke sig ved en ganske særlig høj Grad af Ubestikkelighed; Faren for Bestikkelser vilde her være ganske overordentlig stor. Men selv om man antager, at denne vanskelige Prisregulerings-Politik kunde gennemføres fuldstændigt loyalt, staar dog Spørgsmaalet tilbage om det Princip, Embedsmændene skulde følge ved Prisfastsættelserne. De almindeligt gængse Priser have ellers været de vejledende, nemlig hvor flere konkurrerende Producenter fandtes; — men her er Talen jo netop om Monopol-Forhold. Her maatte Produktions-Omkostningerne vel være de bestemmende: Embedsmændene skulde i hvert enkelt Tilfælde udfinde Produktionsomkostningernes Størrelse, og dertil lægge et passende Tillæg som Driftsherrens rimelige Fortjeneste. Teknisk set vilde dette være yderst vanskeligt, endnu mere vejer dog den nationaløkonomiske Indvending, at Driftsherrerne

derefter vilde mangle al Opfordring til at indføre Besparelser i Driften. Hvorfor skulde Trusten bekymre sig om en forbedret Drift, naar den dog altid var sikker paa sin bestemte beskedne Profit? — Forslaget er øjensynligt umuligt, og det er overflødigt at dvæle længere ved det.

Men vi kunde jo — sige Nogle — lade Staten overtage alle de monopoliserede Industrier. Denne Fremgangsmaade vilde da føre os et godt Stykke ind i Socialismen, og efterhaanden som Sammenslutningernes Overmagt stiger, vil Stemningen for en saadan Politik vistnok ogsaa stige. At Konsumenterne derved vilde opnaa billige Priser, er dog ingenlunde sikkert. I ethvert Tilfælde vil en Forholdsregel som den nævnte staa og falde med Socialismens Sag i det Hele taget, — og Befolkningens store Flertal er indtil Videre imod den. Foreløbigt kan det da ikke nytte at tænke derpaa.

Saaledes synes det da, at alle de fremkomne Forslag til Løsning af Trust-Spørgsmaalet ere umulige. Imidlertid vil Professor Clark endnu ikke opgive alt Haab. Man skal, forklarer han, gøre den »potentielle« Konkurrence mere effektiv, og dette skal ske ved at give »a fair field and no favor« til den Mand, som føler sig oplagt til at forsøge sig som uafhængig Producent, idet man helt overlader til ham selv at optage Kampen mod enhver ærlig Konkurrence (»fair competition«), men beskytter ham mod den Konkurrence, der maa stemples som »unfair«. Lad Trusten knuse ham, hvis han ikke kan producere ligesaa billigt som den; men lad ham

bringe Trusten til Fornuft, hvis han kan producere billigere.

Mangen en Trust vilde befinde sig i en ny og ejendommelig Situation, hvis den ikke havde andre Midler end »fair competition« til at holde Konkurrenterne nede; — Erfaringen synes at vise, at Varer ofte produceres med mindre Sparsommelighed i de store Trust-Fabriker end i adskillige energiske Konkurrenters Fabriker. Hvis saadanne Konkurrenter — trods den bedre Økonomi, hvormed de arbejde — ere udsatte for at blive knuste, saa lider Samfundet et alvorligt Tab derved. Hvis det kan bevises, at en forstandig, sparsommelig Produktion ikke yder den uafhængige Producent Garanti for at kunne bestaa ved Siden af Trusten, betyder dette en alvorlig Fare for det nationaløkonomiske Fremskridt; thi i Monopol-Magten ligger der i og for sig ikke nogen stærk Opfordring til Indførelsen af Forbedringer, og hvis den uafhængige Mand, der gerne vilde prøve ny Opfindelser og Forbedringer, overhovedet finder det for farligt at optage en Konkurrence med Trusten, trues Samfundet med Stagnation. I alt Fald maa man befrygte, at det industrielle Fremskridt vil svækkes.

Prof. Clark tænker her særligt paa tre Arter »unfair dealing«, hvorved Sammenslutninger kunne ødelægge deres Konkurrenter. For det Første tænker han paa »local discrimination in prices«, hvorved forstaas Følgende: En Trust støder i visse Egne af Landet paa en uafhængig Producent, der producerer saa dygtigt og sparsommeligt, at han kan sælge sine

Varer til en Pris, der er lavere end Trustens Produktionsomkostninger. Trusten knuser ham derefter, idet den i de paagældende Ægne underbyder ham og altsaa sælger med Tab, hvilket Tab bliver dækket ved den Gevinst, der realiseres i andre Ægne af Landet. Mellem en saadan Producent og en Trust-Direktør udsandt der sig engang følgende Samtale: Direktøren opfordrede Producenten til at trække sig ud af Forretningen. Producenten svarede: »Ser De da ikke, at jeg producerer billigere end De?« — Men Direktørens Svar lød saaledes: »Ser De da ikke, at hvis vi tabe Penge i de 20 Byer, hvor De arbejder, men tjene gode Penge i de 200 andre Byer, hvor vi arbejde, saa klare vi os dog?« — En anden Differential-Pris-Politik, som Prof. Clark ogsaa vil have stemplet som »unfair«, bestaar deri, at Trusten finder sig i Tab paa nogle af de af den producerede Varer, som den uafhængige Producent ogsaa producerer, mod at faa dette Tab dækket ved saa meget højere Pris paa andre Arter af Varer, der ogsaa produceres af Trusten. — Den tredje Art unfair Konkurrence, som Professor Clark vil tillivs, er det Boycottings-System, der ofte benyttes af Sammenslutningerne: Trusten forlanger, at de Købmænd, den er i Forbindelse med, skulle boycotte alle uafhængige Producenter; — gøre de det ikke, blive de selv boycottede af Trusten.

Kan slig Fremfærd forhindres ved Lovbestemmelser? De Fleste ville svare Nejl! Prof. Clark erkender selvfølgelig, at Sagen er forbunden med store Vanskeligheder; — som helt haabløs betragter han

den dog ikke. En Betingelse er det naturligvis, at det bliver muligt at tvinge Sammenslutningerne til at give Offentligheden Indblik i deres Arbejdsmethode. I ethvert Fald fordrer Samfundsinteressen, at Alt gøres, hvad gøres kan, for at forhindre, at den »potentielle« Konkurrence yderligere svækkes.

A. P.-St.

II.

Nationalekonomi og Politik.

Paa den amerikanske nationaløkonomiske Fornings sidste Aarsmøde førtes der en livlig Diskussion om Spørgsmaalet: »Economic Theory and Political Morality«.

Formanden, Professor Arthur T. Hadley (Yale-Universitetet), der indledede Forhandlingerne, bemærkede, at han allerede paa et tidligere Møde havde talt om Forholdet mellem Nationaløkonomi og Politik. Man havde da været enig om det Ønskelige i, at Nationaløkonomerne kunde faa en noget større Indflydelse i den politiske Verden end den, de nu ere i Besiddelse af, — men om Midlerne hertil havde man været mindre enig. Han mente nu, at Spørgsmaalet atter burde tages op til Prøvelse.

Den moderne Nationaløkonomi omfatter — bemærkede han — to adskilte Dele, der ganske vist faktisk ofte ere sammenvævede, men som dog principielt ere selvstændige: en Fordelings-Theori og en Velfærds-Theori (»theory of distribution«, »theory of prosperity«). Hin viser, hvorledes Nationalrigdom-